

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

موضوع:

قرارداد حقوق مالکیت فکری با شرکتهای سرمایه گذاری خطرپذیر

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر لعیان جنیدی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر صادقی مقدم

نگارش:

حسین کمیلی اصفهانی

رساله برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری

بهمن ماه سال ۱۳۸۹

تقديم به پويندگان راه تحقق حقوق مالکيت فکري

چکیده

یکی از اساسی ترین و کاربردی ترین مفاهیم مورد نیاز جامعه ی امروز نوآوری و حمایت از مالکان فکری است. معمولا مالکان آثار فکری ما جوان هستند که هم سرمایه کافی در جهت تجاری سازی اموال فکری و هم تجربه مدیریتی لازم ندارند. صنعت سرمایه گذاری خطرپذیر به عنوان یکی از مهمترین منابع تامین مالی برای مالکان فکری محسوب می شوند که دو مشکل مذکور را حل می کنند.

به دلیل وجود یک محیط غیرقطعی و وجود اطلاعات نا برابر میان طرفین، وظیفه قرارداد منعقدده میان مالکان آثار فکری و سرمایه گذاران خطرپذیر به مراتب سنگین تر می شود و متضمن شروط و اصولی است که بر این مشکلات فائق آید.

در این رساله سعی شده است که ویژگی این قرارداد، ماهیت و اوصاف آن مورد بررسی قرار گیرد.

کلمات کلیدی: سرمایه گذاری خطرپذیر، قرارداد، مالکان فکری، تردید و غیرقطعی بودن، اعطای حقوق، مسئله نمایندگی

تقدیر و تشکر

از خداوند متعال شاکرم که به این حقیر توفیق داد در مرکزی به تحصیل علم و دانش پردازم که جایگاه مردان و زنانی بزرگ در عرصه علم و عمل است و امیدوارم نفس قدسی ایشان راه گشایم در طول زندگی باشد.

محبت و عنایت پدر و استاد بزرگم، جناب آقای دکتر امیر ناصر کاتوزیان را هیچ گاه به نسیان نمی برم و همیشه وامدار این بزرگ مرد حقوق ایرانزمین هستم.

نگارش این رساله بی اغراق مرهون اساتید و کمک عزیزانی است که به شاگردی و دوستی شان می بالم.

سرکار خانم دکتر لعیا جنیدی، استاد دانا و دلسوزی که با بذل محبت و راهنمایی های ارزنده خود زینت بخش این اثر شده اند. جناب آقای دکتر صادقی مقدم به عنوان استاد مشاور که رهین محبت های ایشان بوده ام و همواره با روی گشاده پذیرا بودند. همچنین استاد داور، جناب آقای دکتر ایرانپور، فرد محقق و برجسته ای که سخاوتشان در علم و اخلاق شهود تمام شاگردانشان است.

پدر و مادر عزیزم که از محبت هیچ کم نگذاشتند.

همچنین مدیون محبت های استاد گرامی، سرکار خانم دکتر مهناز معظمی، از اساتید برجسته دانشگاه کلمبیا و جناب آقای مهندس جواد محبوبی از مولفان کتاب سرمایه گذاری خطر پذیر هستم که در طول مطالعه روی این موضوع، با فرستادن مقاله و راهنمایی های ارزنده شان یاری ام کردند.

بود که لطف ازل رهنون شود حافظ وگرنه تا به ابد شرمسار خویش باشم

فهرست

مقدمه	۱
بخش نخست: مفاهیم اساسی و ارتباط میان آنها	۹
فصل اول: سرمایه گذاری خطرپذیر	۱۰
مبحث اول: تعریف	۱۰
مبحث دوم: تاریخچه	۱۳
مبحث سوم: انواع سرمایه گذاری خطرپذیر	۱۷
گفتار اول: سرمایه گذاری خطرپذیر تخصصی و غیر تخصصی	۱۷
گفتار دوم: سرمایه گذاری خطرپذیر متمرکز و غیرمتمرکز	۱۷
گفتار سوم: سرمایه گذاری خطرپذیر اجتماعی و غیر اجتماعی	۱۷
گفتار چهارم: سرمایه گذاری خطرپذیر رسمی و غیر رسمی	۱۸
بند اول: سرمایه گذاری خطرپذیر رسمی	۱۸
بند دوم: سرمایه گذاری خطرپذیر غیر رسمی	۱۸
۱. فرشتگان سرمایه	۲۰
۲. مراکز رشد	۲۱
فصل دوم: ارتباط حقوق مالکیت فکری و سرمایه گذاری خطرپذیر	۲۴
مبحث اول: نقش سرمایه گذاری خطرپذیر در مالکیت فکری	۳۰
مبحث دوم: نقش حقوق مالکیت فکری در سرمایه گذاری خطرپذیر	۳۶
فصل سوم: انعقاد قرارداد	۳۹
مبحث نخست: مسائل و مشکلات نمایندگی	۳۹
گفتار اول: مسئله ی خطر عدول از اخلاق حرفه ای	۴۰
گفتار دوم: انتخاب زیان آور	۴۱

گفتار سوم: مسئله ی ممانعت	۴۳
گفتار چهارم: مسئله ی اهداف کوتاه مدت و فرصت طلبانه	۴۳
مبحث دوم: اقدامات انجام شده قبل از انعقاد قرارداد	۴۵
گفتار اول: سعی و کوشش	۴۵
گفتار دوم: تعیین مرحله ی سرمایه گذاری	۵۲
گفتار سوم: انعقاد تفاهم نامه	۵۳
مبحث سوم: قرارداد	۵۴
بخش دوم: ویژگی های قراردادهای میان سرمایه گذاران خطر پذیر و مالکان فکری	۶۲
فصل اول: مشخصات و اوصاف خاص قرارداد	۶۳
مبحث اول: خطرپذیری در قرارداد	۶۳
مبحث دوم: معوض بودن قرارداد	۶۴
مبحث سوم: رضایی بودن قرارداد	۶۴
مبحث چهارم : مستمر بودن قرارداد	۶۵
مبحث پنجم: لازم بودن قرارداد	۶۶
مبحث ششم: انحصاری بودن نوع حق امتیاز در قرارداد	۶۸
فصل دوم: ماهیت قرارداد منعقد شده میان سرمایه گذاران خطر پذیر و مالکان فکری	۷۱
مبحث اول: مشخص کردن نوع سهام اعطایی در قرارداد	۷۱
گفتار نخست: عوامل موثر در تفاوت نوع سهام	۷۲
گفتار دوم: انواع سهام	۷۴
بند اول: سهام ممتاز قابل تبدیل	۷۴
بند دوم: سهام عادی	۷۸
بند سوم: اوراق قرضه	۸۰
گفتار سوم: انتخاب نوع سهام و ذکر آن در قرارداد بر اساس حقوق ایران	۸۱
مبحث دوم: اعطای حقوق	۸۲

گفتار اول: حق کنترل	۸۳
بند اول: تعریف	۸۳
بند دوم: دلایل وجود حق کنترل قرارداد	۸۵
بند سوم: مزایای استفاده از حق کنترل برای سرمایه گذاری	۸۸
بند چهارم: روش اختصاص حق کنترل در قرارداد	۹۰
۱. روش مستقیم	۹۰
۲. روش غیرمستقیم	۹۱
۱-۲. سرمایه گذاری مرحله ای	۹۱
۲-۲. تشکیل سندیکا	۹۲
۲-۳. انتخاب به عنوان هیئت مدیره	۹۳
گفتار دوم: حق جریان نقدی	۹۴
بند اول: تعریف	۹۴
بند دوم: انواع حق جریان نقدی در قرارداد	۹۶
۱- شرط پرداخت اجباری	۹۶
۲- حق بازخرید	۹۶
۳- شرط عدم کاهش ارزش سهام	۹۶
۴- تقسیم سود	۹۷
گفتار سوم: حق امتناع اولیه	۹۸
گفتار چهارم: شرط منع رقابت	۹۸
فصل سوم: خروج از سرمایه گذاری و تاثیر آن در قرارداد	۱۰۰
مبحث اول: تعریف	۱۰۰
مبحث دوم: زمان خروج	۱۰۲
مبحث سوم: اشکال خروج	۱۰۳
گفتار اول: عرضه ی ابتدایی سهام در بازار بورس	۱۰۴

۱۰۵.....	گفتار دوم: فروش کل شرکت
۱۰۷.....	گفتار سوم: فروش ثانویه
۱۰۷.....	گفتار چهارم: فروش متقابل
۱۰۸.....	گفتار پنجم: انحلال
۱۰۸.....	مبحث چهارم: انتخاب شکل خروج
۱۱۳.....	مبحث پنجم: قرارداد و خروج
۱۱۶.....	نتیجه گیری
۱۲۱.....	منابع و مآخذ
۱۳۲.....	ضمیمه
۱۳۸.....	چکیده به زبان انگلیسی

بر هیچ کس پوشیده نیست که ایده های نوآورانه نقش زیادی را در توسعه کشورها دارد. به همین دلیل حمایت از این اموال و ایده ها ضروری است. نگاهی به کشورهای جهان اول این حقیقت را آشکار می سازد که حمایت از اموال فکری و به نوعی حقوق مالکیت فکری نقش زیادی در بهبود وضعیت کشورها داشته است. برای مثال کشور آمریکا در دهه ی ۱۹۹۰ به یک رشد اقتصادی دست یافت که در نتیجه سرمایه گذاری در تکنولوژی و اموال فکری بود که از اواخر دهه ۱۹۸۰ آغاز شد. موتور محرک پیشرفت های تکنولوژی، ایده ی خلاقانه ای است که در ذهن مخترعان و مبتکران شکل می گیرد و با پیگیری آنها در قالب کسب و کار جدید به بار می نشیند. اما اغلب این افراد جوانان و خوشفکرانی هستند که از یک سو فاقد دانش و تجربه مدیریتی و از سوی دیگر هیچ نوع منابع کافی مالی ندارند. امروزه نیز فهمیده شد که فقط منافع و سود نیستند که از سیستم مالکیت فکری به وجود می آید. بلکه هزینه هایی را نیز در بر دارد. در این میان می توان به هزینه های ثبت، معاملات، گرفتن وکیل و اقسام این موارد اشاره کرد. در یک بررسی آماری که در رابطه با تقسیم بندی هزینه ها، در ایالات متحده داده شد، متوسط این هزینه ها، به شرح زیر است:^۱

- هزینه ی ثبت اختراعات بین المللی، ۷۰۰۰۰ دلار که بخش اعظم آن برای گرفتن وکیل است.

- هزینه ی ثبت اختراع برای صدور پتنت در خود ایالات متحده ۴۰۰۰ دلار است.

^۱ - <http://www.invention-statistics.com/patent-cost.html>. Last Visited 24/April/2010

- هزینه ی ثبت یک اختراع که از سوی شرکتهای بیوتکنولوژی باید پرداخت شود بین ۱۰۰۰۰ دلار تا ۲۰۰۰۰ دلار است و یا متوسط هزینه ی ثبت یک اختراع به عنوان پتنت، برای اختراعات الکترونیکی پیچیده^۲، ۱۵۰۰۰ دلار است. علاوه بر این گرفتن یک وکیل به تنهایی ۱۵۰۰ دلار هزینه دارد.^۳

بنابراین با توجه به هزینه های بالا، فهمیده می شود که هزینه های ابتدائی بسیار زیادی برای حمایت حقوقی از نوآوری و تجاری سازی آن لازم است. یکی از بزرگترین چالش هایی که مانع مخترعان و نوآوران، برای راه اندازی کسب و کارشان می شود، کمبود منابع مالی در جهت تجاری سازی این اموال است. فرآیند تأمین مالی برای کارآفرینان ممکن است سالها به طول انجامد و نوآوران را از حرفه و کسب و کار منصرف می کند و همین عامل، علاوه بر این که باعث شکست بسیاری از کارها و پروژه ها می شود، نقش اصلی را در کاهش انگیزه ها و سرد شدن آنها برای نوآوری دارد. با توجه به این ارتباط، رشد اقتصادی جامعه کاهش و بسیاری از صنایع کشور، ورشکست می شود. به طور کلی بیشتر افراد اعم از موسسان، نوآوران و مالکان آثار فکری ترجیح می دهند تا حد ممکن از منابع مالی داخلی استفاده کنند. اما نوآوران و مخترعان تازه کار، در آغاز کار در بدست آوردن سرمایه با مشکلات زیادی مواجه هستند. به همین دلیل در جهت حل موانع احتیاج به یکسری منابع تأمین سرمایه است.. با توجه به مشکلاتی که در بعد توضیح داده می شود به نظر می رسد بهترین گزینه استفاده از نهاد سرمایه گذاری خطرپذیر است.^۴ با این مشارکتی که میان سرمایه گذاران خطرپذیر و مالکان فکری ایجاد می شود، شرکتی تحت عنوان شرکت تازه تاسیس که به صورت شرکتهای دانش بنیان است ایجاد می شود. اما متأسفانه واژه سرمایه گذاری خطرپذیر در میان اقشاری که احتیاج به

^۲ - Complex Electronic Invention

^۳ - <http://www.Ipwatchdog.com/patent/patent-cost>. Last Visited 24/April/2010

^۴ - برای مطالعه بیشتر رک ص ۲۵

سرمایه دارند، غریب و بیگانه است و حتی صاحب‌نظران دانشگاهی نیز به دیده تردید به آن می‌نگرند. صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر عبارت است از صنعتی که به عنوان واسطه‌های ملی عمل می‌کنند و سرمایه خود را از نهادهایی چون صندوق‌های بازنشستگی، افراد ثروتمند، موقوفات و امثال آنها دریافت می‌کنند. سرمایه‌گذاری خطرپذیر در مواردی که ریسک وجود دارد در عین حال پتانسیل سود بالا در آن دیده می‌شود، سرمایه لازم را تامین می‌کنند. ولی نقش آنها محدود به تامین سرمایه نیست بلکه باید به وظایفی چون ارائه مشاوره و کمک‌های مدیریتی اشاره کرد. امروزه در اکثر کشورها ثابت شده است که این نوع سرمایه‌گذاری به عنوان یک جزء اساسی در روند و فرآیندهای نوآوری شناخته شده است. از طرف دیگر به دلیل جهانی شدن اقتصاد در قرن بیست و یکم، رقابت میان کشورها افزایش یافته و این رقابت متضمن وجود شالوده‌های سالم است، که سرمایه‌گذاری خطرپذیر به عنوان قسمتی از این مبنا محسوب می‌شود. این صنعت اگرچه نسبتاً صنعت کوچکی است اما به عنوان یک بخش مهم و قابل رشد محسوب می‌شوند. سرمایه‌گذاران خطرپذیر زمان و تلاش زیادی را صرف نظارت و پشتیبانی بر سرمایه‌گذاری‌هایشان می‌کنند. یافته‌ها حاکی از این است که شرکتهای تازه تاسیسی که از طریق سرمایه‌گذاران خطرپذیر به منصفه ظهور می‌رسند، محصولاتی را که وارد بازار می‌کنند به مراتب از کیفیت و تخصص بیشتری برخوردار است و این ناشی از نظارت و کنترلی است که بر روند تولید دارند. همانطور که از نام آن بر می‌آید، سرمایه‌گذاری در موارد ریسک‌پذیر است. از آنجا که این نوع سرمایه‌گذاری در یک محیط تردید آمیز و در نبود هیچ قطعیتی بسته می‌شوند و طرفین دارای اطلاعات برابری در رابطه با پروژه نیستند، قراردادهای نقش بسیار اساسی را بازی می‌کنند و تا حدودی مشکلات ناشی از تردیدآمیز بودن محیط را حل می‌کنند.

به طور کلی دو نوع قرارداد در سرمایه گذاری خطرپذیر یافت می شود:

۱. قراردادی که میان منبع سرمایه و شرکتهای سرمایه گذاری خطرپذیر وجود دارد.

۲. قراردادهای میان شرکتهای سرمایه گذاری خطرپذیر و سرمایه پذیران.

اما آنچه در این رساله مورد بررسی قرار می گیرد، قرارداد نوع دوم، یعنی رابطه میان مالکان آثار فکری و سرمایه گذاران خطرپذیر است. برای قرارداد منعقد شده میان سرمایه گذاران خطرپذیر و مالکان آثار فکری، دو نقش جداگانه را می توان قائل شد. از یک طرف به عنوان تکمیل کننده نقص قوانین هستند و از سوی دیگر تا حدودی مشکلات ناشی تردیدآمیز بودن محیط را حل می کند.

این قراردادها به دلیل ویژگی هایی و مشکلاتی که مطرح شد، دارای تفاوت های اساسی با سایر قراردادها می باشند. آنچه در حقوق قراردادها خوانده ایم این است که ذکر جزئیات در قراردادها لزومی ندارد و عرف آنرا معین می کند مگر آنکه استثنا شده باشد. اما به نظر می رسد در قرارداد میان سرمایه گذاران خطرپذیر و مالکان آثار فکری به دلیل عدم برابری اطلاعات^۵، جزئیات را تا حد ممکن باید پیش بینی کرد تا به نوعی از این مشکل نمایندگی کاسته شود. دو نوع حق کنترل و حق جریان نقدی وجود دارد که از اهمیت زیادی برخوردار است. اختصاص حق کنترل به خصوص به سرمایه گذاران خطرپذیر باعث بهبود کیفیت محصول و کاهش اطلاعات نابرابر میان طرفین قرارداد می شود. همچنین حق جریان نقدی دارای اقسامی از حقوق هستند که بیشتر این حقوق به دلیل ریسکی که سرمایه گذاران خطرپذیر تحمل می کنند، به آنها تعلق می گیرد.

⁵ - Asymmetric Information

متأسفانه در کشور ایران، نه تنها سابقه حضور و فعالیت چنین سرمایه گذارانی وجود ندارد، بلکه آشنایی مدیران و دانشگاهیان نیز با مفهوم سرمایه گذاری خطرپذیر بسیار محدود است. البته اخیراً تلاش هایی در این زمینه شکل گرفته است که می توان به تاسیس پارکهای علم و فناوری و تصویب قانونی تحت عنوان ثانون حمایت از شرکت ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری و اختراعات اشاره کرد. این قانون در سال ۱۳۸۹ در ۱۴ ماده به تصویب رسید. اگر چه این قانون قدم بسیار مهم و مثبتی در جهت رشد چنین مشارکت هایی ایجاد کرده اما مشکلی که وجود دارد این است که تنها به کمک های مالی به مخترعان اشاره کرده و از کمک های غیر مالی چون نظارت و مشاوره صحبتی به میان نیاورده است. با توجه به این مباحث بیشتر این قانون را می توان در جهت تقویت مراکز رشد دانست. اما نکته مثبت این قانون به رسمیت شناختن و تعریفی است که از شرکتهای دانش بنیان ارائه می دهد. همانطوری که اشاره شد مالکان فکری با مشارکت سرمایه گذاران خطرپذیر شرکت دانش بنیان را تاسیس می کنند. ماده ۱ این قانون شرکتهای دانش بنیان را شرکت یا موسسات خصوصی یا تعاونی می داند که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصادی دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزه فناوری برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم افزارها تشکیل می شود. نگارش این رساله در واقع با هدف پر کردن خلا اطلاعاتی موجود در این زمینه و آشنایی دانشجویان رشته حقوق با مفهوم این صنعت و ارتباطی که با مالکیت فکری برقرار می کند و نقش زیادی که قراردادها در روابط سرمایه گذاران خطرپذیر و مالکان آثار فکری دارند، صورت گرفته است. قسمت اعظم منابع این رساله، کتب و مقالات لاتین خصوصاً با نگارش و دارای تئوری های اقتصادی و وجود فرمول های اندازه گیری

است. تحقیق در حقوق ایران در این زمینه بسیار مشکل و حتی با جرات می توان گفت، غیر ممکن است. زیرا منابع سرمایه گذاری خطرپذیر بسیار محدود است. همچنین رویه قضایی نیز در این زمینه وجود ندارد. اما به دلیل ویژگی که این صنعت دارد و از آنجا که رشد نوآوری بسیاری از کشورها مرهون این نوع صنعت است، کشور ایران ناگزیر از ایجاد و گسترش چنین صندوق هایی است. از این رو سعی گردیده که به کمک همین منابع محدود و به ویژه با توجه به دکترین در زمینه قراردادها و به کارگیری استنباط شخصی تا حدودی این قرارداد با توجه به حقوق ایران تحلیل شود.

در نگارش این رساله سعی شد که به صورت جامع به موضوعات ارتباط سرمایه گذاران خطرپذیر با مالکان آثار فکری پرداخته و از زوایای مختلف به آن نگاه شود و درصدد پاسخ به یکسری سوالات زیر می باشد

- سرمایه گذاری خطرپذیر چیست که آن را از سایر نهاده جدا می کند؟
- چه نقشی سرمایه گذار خطرپذیر در تجاری سازی اموال فکری دارد و همچنین نقش حقوق مالکیت فکری در پیشبرد فعالیت سرمایه گذاران خطرپذیر چه است؟
- سرمایه گذاران قبل از قرارداد چه اقداماتی را در جهت انعقاد قرارداد با مالکان آثار فکری انجام می دهند؟
- اوصاف حاکم بر قرارداد میان سرمایه گذاران و مالکان آثار فکری چیست؟
- منظور از مشکلات نمایندگی که در رابطه میان مالکان آثار فکری و سرمایه گذاران خطرپذیر مطرح می گردد، چه مواردی است و قرارداد چه نقشی در حل آن دارد؟
- چه حقوقی در قرارداد به طرفین داده می شود؟
- تنها راه دستیابی به سود در صنعت سرمایه گذاری خطرپذیر چیست و چه نقشی در قرارداد دارد؟

بخش و فصول به گونه ای تنظیم شده که مجموعه ای به هم پیوسته، منسجم و در عین حال جامع ارائه شود. ترتیب و توالی فصول به گونه ای است که گام به گام از ابتدا تا پایان پیش می رود.

بخش اول تحت عنوان مفاهیم اساسی و ارتباط میان آنها آمده است که در فصل اول به طور کامل، سرمایه گذاری خطرپذیر با همه ظرائف و پیچیدگی هایش مورد مطالعه قرار گرفته است. در این فصل تعاریف گوناگون از سوی نهادهای مختلف، تاریخچه و انواع سرمایه گذاریها مطرح شده تا در مجموع قبل از ارتباطی که با مالکیت فکری ایجاد می شود، یک شناخت جامعی از مفهوم سرمایه گذاری خطرپذیر حاصل شود. پس از آشنایی با این نوع صنعت، در فصل دوم ارتباطی که میان این نوع صنعت با مالکیت فکری و تجاری سازی اموال فکری است، مورد بررسی قرار گرفته است. این فصل شامل دو مبحث است که در مبحث اول نقشی که سرمایه گذاری خطرپذیر در تجاری سازی اموال فکری با همه مشکلات و غیر ملموس بودن آن وجود دارد، شرح داده شده و در مبحث بعد نقشی که مالکیت فکری در پیشبرد فعالیت سرمایه گذاران خطرپذیر به ویژه با توجه به نقشی که در جهت کاهش عدم تقارن اطلاعات دارد، اشاره شده است. پس از اینکه ارتباط این دو مفهوم با هم روشن شد، نوبت به انعقاد قرارداد است، که در فصل سوم شرح داده شده است. این فصل، متشکل از سه مبحث است که در مبحث اول، مشکلات نمایندگی و انواع آن ذکر شده است. زیرا وجود چنین مشکلاتی تاثیر زیادی در طراحی قرارداد دارد و همین باعث می شود که در قرارداد جزئیات بیشتری ذکر شود. در مبحث دوم این فصل، روند و فرآیند های قبل از انعقاد قرارداد است. این روند ها اهمیت بسیار زیادی برای سرمایه گذاران و مالکان آثار فکری دارد و در طراحی قراردادها بسیار موثر است زیرا این مرحله باعث می شود تا طرفین به خصوص مالکان آثار فکری آشنایی ضمنی با مورد سرمایه گذاری و پتانسیل های موجود در آن داشته باشند و بررسی کنند که آیا ارزش تحمل ریسک

را دارد یا خیر. مبحث آخر که ریشه و مبنای بخش بعد می باشد، قراردادهای و خلاصه ای از ویژگی آنها بیان شده است.

بخش دوم به نام ویژگی قرارداد منعقد شده میان سرمایه گذاران خطرپذیر و مالکان آثار فکری آمده است که وارد جزئیات قرارداد می شود. این بخش از سه فصل تشکیل شده است. فصل اول به اوصاف و مشخصات خاص قرارداد اختصاص داده شده است. این ویژگی ها در تمام قراردادهای منعقد شده در تمام کشورها وجود دارد و هیچ اختلاف نظری میان حقوق کشورها وجود ندارد. اما در چارچوب و الفاظ بر اساس نوشته های اساتید بزرگ حقوق مدنی ایران بیان شده است. در فصل دوم، ماهیت این قراردادها بررسی شده است که حاوی دو مبحث است. در مبحث اول به نوع سهامی که به طرفین تعلق می گیرد، اختصاص یافته است. زیرا یکی از اجزای بسیار مهم در قرارداد، مشخص کردن نوع سهام و میزان آن است که به طرفین تعلق می گیرد. از این جهت در طراحی قرارداد بسیار مهم است. در مبحث دوم نیز حقوقی که به طرفین در قرارداد داده می شود بررسی شده که از آن به عنوان اصل و چرخه اصلی در قرارداد تعبیر می شود. از آنجا که سرمایه گذار خطرپذیر دارای اطلاعات کمی در مورد مال فکری است و همچنین وجود مسائلی که بارها بیان شد باعث می شود که بیشتر این حقوق به آنها تعلق گیرد تا مالکان آثار فکری. در فصل سوم از بخش دوم، خروج از شرکت تازه تاسیس، مورد مطالعه قرار گرفته است. سرمایه گذاران، متخصصانی هستند که ریسک بالایی را در برابر سود تحمل می کنند و دست یابی به سود تنها از راه خروج امکان پذیر است. از این رو خروج از پیش تعیین شده تاثیر زیادی در طراحی قرارداد دارد. این فصل متضمن پنج مبحث است که به طور دقیق به بحث خروج و تاثیری که در طراحی قرارداد دارد، اختصاص یافته است.

موضوع رساله، موضوع جدیدی است و همانطور که بیان شد کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. لذا
پر از کاستی و اشتباهات است و انشالله تحقیقات و رساله های بعدی، ضعف های آن را پوشش
خواهند داد.

بخش نخست:

مفاهیم اساسی و ارتباط میان آنها

فصل اول: سرمایه گذاری خطرپذیر

مبحث اول: تعریف

واژه ی سرمایه گذاری خطرپذیر به نظر می رسد در میان اقشاری که احتیاج به سرمایه دارند، غریب و بیگانه است و حتی به چشم تردید به آن می نگرند. در فرهنگ لغت هم نمی توان معنای روشنی از این واژه یافت و همچنین در کتب مختلف، یک معنای مورد اجماع که به عنوان معیار پذیرفته شود، وجود ندارد. ولی با وجود تفاوتها، تمام تعاریف دارای ماهیتی یکسان است.

شرکتهای سرمایه گذاری خطرپذیر شرکتهایی دارای ماهیت تجاری هستند که ریسک قابل توجهی را متحمل می شوند. زیرا احتمال ایجاد ضرر همانقدر است که شانس در بدست آوردن سود، وجود دارد و معمولاً هم روی تولیداتی که بر مبنای تکنولوژی هستند، تمرکز می کنند. در بیشتر موارد این شرکتها، تمایل دارند تا روی کالا و خدماتی سرمایه گذاری کنند که برای اولین بار تجاری شده است.⁶ می توان بر اساس تعریف بالا اینگونه بیان کرد، سرمایه گذاری خطرپذیر فرصت هایی را در جهت کسب سود از طریق ایجاد پتانسیل تجاری سازی، فراهم می آورد.

در تعریف دیگری که از سوی اقتصاد دانان ارایه شده، سرمایه گذاری خطرپذیر را به عنوان یک نوع از مقررات سرمایه گذاری مالی خارجی، که معمولاً در شکل سهام است و در موارد خطرپذیر، که

⁶ - Pries, Fred, **Distinguishing Successful from Unsuccessful Venture Capital Investment in Technology- Based New Venture**, A Thesis Presented to University of Waterloo, Infulfilment of The Thesis Requirement for The Degree of Master, 2001, p.2